

N:o 33.

Af Herr **A. P. Danielsson:** *Angående anvisande af anslag för anordnande och uppehållande af en förbättrad vinterkommunikation emellan Öland och fasta landet.*

Vid 1878 års riksdag väckte jag förslag derom att en förbättrad vinterkommunikation i Kalmar sund måtte genom statens eller Kongl. postverkets försorg komma till stånd, men vid behandlingen af denna min motion afgaf Stats-Utskottet det utlåtande att: »då en fråga af förevarande beskaffenhet icke synes böra afgöras, innan vederbörande myndigheter varit i tillfälle att meddela den erforderliga kostnadens belopp, samt, enligt hvad Utskottet föreställer sig, Kongl. Maj:t icke lärer underlåta att egna nådig uppmärksamhet åt de behjertansvärda anspråk, som uti nu ifrågavarande hänseende kunna vardas af befolkningen å Öland framställda, har Utskottet ansett sig icke böra förorda motionärens förevarande framställning.» Med anledning af detta utlåtande, som blef af begge Kamrarne bifallet, och i anseende till frågans vikt för ön Öland, erhöll jag af 28 kommuner uppdrag att å deras vägnar till Kongl. Maj:t ingifva ansökan i omförmälda afseende och under den 31 Mars 1879 ingaf jag till Kongl. Maj:t följande underdåniga framställning:

»Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Genom de stora uppoffringar staten gjort under de sist förflutna 20 åren hafva nästan alla delar af vårt land erhållit lättade kommunikationer genom jernvägars byggande, genom åars och elfvars uppren-

sande och genom anläggning af nya eller förbättring af redan befintliga vägar. Ständigt hör man, att behovet af lättade kommunikationer är en af vår tids brännande frågor, och att en ökad samfärdsel orterna emellan är det enda, som kan föra oss framåt till lycka och välstånd. Planer hafva framlagts till nya kommunikationsleder, Riksdagen har beslutsamt beviljat medel härtill, och hundratals millioner hafva genom lån anskaffats. Då dessa lån måste efter hand af allmänna medel gäldas, och således hvarje landets inbyggare, som lemna bidrag till staten, äfven härtill får lemna sammanskott, har jag trott, att de orter, som äro vanlottade på kommunikationer och som icke kunna genom det stora jernvägsnätet sammanbindas med andra orter, böra få hjälp, der hjälp behöfves.

En sådan ort, som de här antydda, är ön Öland. Denna »Östersjöns perla» har inga förhoppningar att erhålla jernvägar, ty dess långsträckta och smala form i förening med andra förhållanden lägger, som mig synes, oöfvervinnerliga hinder härför. Vattenkommunikationen är således den enda kommunikationsled, som kan uppehålla samfärdseln med öfriga delar af landet och befrämja Ölands lycka och välstånd. För Eders Kongl. Maj:t och största delen af Sveriges inbyggare torde det vara en känd sak, att isförhållandena i Kalmar sund ofta för många månader af året omöjliggöra samfärdseln mellan Öland och moderlandet. Då vintermånaderna inträda, och kölden delvis belägger sundet med is, upphör den af enskilda bolag omhänderhafda ångbåtskommunikationen och samfärdseln är vanligen stängd för December, Januari, Februari, Mars och April månader. Öns invånare, som utgöra närmare 40,000 personer, äro således hänvisade att för denna tid lefva isolerade och att endast genom posten eller telegrafan uppehålla sin förbindelse med landets öfriga delar. Då postkommunikationen är den enda trafikled för Öland, till hvilken, så att säga, staten lemna bidrag, så torde det tillåtas mig att omnämna, huru härmed sig förhåller. Då förenämnda ångbåtskommunikation upphör, befordras posten till och från Öland — via Kalmar — af en eller tvenne karlar, som, då isen kan trafikerar, vanligen draga postväskan på en kälke eller, då delvis is och delvis öppna vakar finnas, fortskaffa posten med en mindre roddbåt, som ömsom föres på isen och ömsom i vattnet, och så omvexlar färden, ofta med stor möda, tills bestämmelseorten kan uppnås. Än svårare är förhållandet, då drifis betäcker sundet. Samma vådliga färd, som dessa postförare få utstå, måste hvarje resande underkasta sig, då han nödgas under »oföret» företaga någon resa till eller från Öland. Då Ölands hufvudsakliga afsättningsort för sina produkter och jord-

bruksalster är staden Kalmar torde de menliga följder lätt inses, som äro förenade med förhållandet att under så lång tid af året vara skild från samfärdsel med denna hufvudort, och detta just vanligen under den tid af året, då krono- och kommunalutskylderna skola erläggas. Då en förbättrad kommunikation mellan Öland och fastlandet under de tider af året, då is delvis betäcker Kalmar sund, är af största vigt för Ölands befolkning, har jag trott det vara statens pligt att i detta fall hjälpa, der hjälp så tydligen behöfves, samt i så måtto förbättra postkommunikationen, att ön Öland får samma förmån, som Gotland i så många år egt och eger — en postångbåt, som är nog kraftig att kunna forcera sådan is, som icke är körbar, eller en sådan båt, som är lämplig att uppehålla den nödigaste trafiken mellan Öland och fastlandet under vintermånaderna. Om Eders Kongl. Maj:t genom Kongl. Postverket anskaffade en för detta ändamål lämplig ångbåt och stationerade den i Kalmar sund såsom postångbåt, så föreställer jag mig att att postverket skulle få föga större utgifter för postens befordrande öfver sundet än de närvarande, ty inkomsten för passagerare och fraktgods skulle säkerligen uppgå till det belopp, att kostnaden blefve ersatt, hvarjemte det goda äfven kunde vinnas, att flere menniskor kunde räddas, som nu, ty värr, nästan årligen blifva offer för sina djerfva företag att trafikera det oroliga sundet.

Öländingens djerfva isfärder äro allmänt kända, och man hör mången skämta häröfver; men betänker man den bjudande nödvändigheten, som oftast ligger till grund härför — den skattskyldiges åliggande att för sina alster tillbyta sig skattepenningen, så är jag förvissad, att ingen skall afundas honom hans lott att härför våga lif och gods, ty mången, som i farans stund lyckats rädda lifvet, har dock ofta måst se en dyrbar del af sin egendom försvinna i djupet.

Hufvudsakligen på dessa skäl ingaf jag till 1878 års Riksdag motion med anhållan det Riksdagen ville besluta: 1:o att i underdånig skrifvelse hos Eders Kongl. Maj:t anhålla, det Eders Kongl. Maj:t täcktes under December, Januari, Februari, Mars och April månader årligen beordra och stationera i Kalmar en för ändamålet lämplig ångbåt att, då isförhållanden i sundet göra sådant nödvändigt, öfverföra post mellan Öland och fastlandet samt befordra passagerare och, der så ske kan, äfven gods mot lämplig afgift; och 2:o att Riksdagen ville till Eders Kongl. Maj:ts förfogande för detta ändamål ställa ett förslagsanslag af 10,000 kronor.

Sedan denna min motion öfverlemnats till Stats-Utskottets behandling, afgaf sagda Utskott deröfver det utlåtande att, »då en fråga af förevarande beskaffenhet icke synes böra afgöras, innan vederbörande

myndighet varit i tillfälle att meddela den erforderliga kostnadens be-
lopp, samt, enligt hvad Utskottet föreställer sig, Kongl. Maj:t icke lär
underlåta att egna nådig uppmärksamhet åt de behjertansvärda anspråk,
som uti nu ifrågavarande hänseende kunna varda af befolkningen å Öland
framställda, har Utskottet ansett sig icke böra förorda motionärens före-
varande framställning.» Detta Stats-Utskottets utlåtande blef af begge
Kamrarne bifallet och torde deraf framgå, att Riksdagen för sin del
funnit de af mig i motionen framställda skäl och anspråk vara behjer-
tansvärda samt tillika uttalat den åsigt, att Eders Kongl. Maj:t icke
lär underlåta att egna nådig uppmärksamhet åt ifrågavarande förhål-
landen, då befolkningen å Öland derom gör vidare framställning.

Med anledning af hvad sålunda i denna fråga förekommit, och då
en sådan allmän framställning, som den nu nämnda, ej synt mig kunna
på annat sätt åstadkommas, än att hvarje kommun å Öland uttalar sina
åsigter i frågan, har jag under sistlidne September månad genom skrif-
velse till ordföranden i hvarje sockens kommunalstämma framställt an-
hållan om kommunalstämmans yttrande öfver det af mig här ofvan
omnämnda förslag eller: anser kommunalstämman för sin del det vara
för förbättrande af ortens kommunikationsväsende önskvärdt och af be-
hofvet påkalladt att ingå till Kongl. Maj:t med underdånig ansökan, att
staten genom Kongl. Postverket anskaffar en för ändamålet lämplig
ångbåt, som har att minst under December, Januari, Februari, Mars
och April månader årligen ombesörja postens öfverförande mellan Öland
och fastlandet samt befordra passagerare och, der så ske kan, äfven
gods mot lämplig afgift. Tjuguåtta af öns tretiotre kommuner har
häröfver afgifvit svar, och alla dessa hafva enhälligt uttalat sig för be-
hofvet och önskvärdheten af en förbättrad vinterkommunikation mellan
Öland och fastlandet samt uppdragit åt mig att den underdåniga an-
sökningen i fråga uppsätta och till Eders Kongl. Maj:t ingifva.

Då jag nu går att fullgöra detta uppdrag, att till Eders Kongl.
Maj:t ingifva den framställning befolkningen å Öland sålunda uttalat,
vågar jag än ytterligare andraga några ord. Att en regulier förbin-
delse vintertiden mellan Öland och fastlandet är af största vikt för orten
torde äfven framgå deraf, att staden Kalmar är ortens residensstad och
den plats, der öns viktigaste eganderättshandlingar förvaras, såväl så-
dana som röra länsstyrelsens arkiv som landtmäterikontorets, vidare
att samma stad är säte för Stiftsstyrelsen och att högre elementarlärover-
ket är der beläget, för att ej tala om rättsskipningens uppehållande
och förvaringsorten i Kalmar för sådana individer, som skola försona
sitt brott mot samhället. Att alla dessa förhållanden gifva anledning

dertill, att *någon* kommunikationsled borde under vintermånaderna förefinnas mellan Öland och fastlandet, torde vara uppenbart, och det torde vara lika uppenbart, att stora olägenheter uppstå derigenom att, som nu ofta under flera månader händer, all samfärdsel med fastlandet är afbruten eller i högsta mätto vådlig, och jag vågar tillägga det jag är öfvertygad att ingen ort i riket, med den folkmängd och den kultur som Öland eger, är i lika grad vanlottad på vinterkommunikation med landets öfriga delar.

Emedan det är min uppfattning, att ön Öland i många afseenden rönt mindre uppmärksamhet från statens sida än andra orter af riket, hvilkas förhållanden äro med Ölands jemförliga, så torde det tillåtas mig nämna följande: Det är allmänt bekant, att systerön Gotland är till läge och folkmängd i det närmaste i samma kategori som Öland, och det torde också få anses allmänt bekant, att staten årligen lemnar bidrag till Gotland för aflöning af egen länsstyrelse, egen stiftsstyrelse, eget fullständigt elementarläroverk, egen nationalbeväring, egen regulier och beqväm postbefordran med fastlandet, eget afdelningskontor af Riksbanken och dessutom förmånen af eget landsting och hushållningssällskap samt egen skogslagstiftning, för att ej nämna det belopp af allmänna medel Gotland erhållit som lån för byggande af jernväg.

Jag har nämnt dessa förhållanden icke för att uttala någon afund öfver de förmåner ön Gotland eger, ej heller för att på något sätt underkänna den duglighet, det nit och den välvilja som förefinnas hos de lokala myndigheter, hvilka hafva Ölands verldsliga och andliga utveckling och angelägenheter om händer, utan endast för att söka visa det staten har för Öland gjort få eller ringa upppoffringar, och att ön i jemförelse med Gotland har befogade anspråk, att staten uppträder och afhjelper de behjertansvärda missförhållanden, som utgöra ändamålet med denna ansökan.

På grund af hvad jag här anført vågar jag såväl å egna som å Ölands invånares vägnar underdånigst anhålla, det Eders Kongl. Maj:t täcktes, så snart ske kan, vidtaga de åtgärder, som erfordras för en förbättrad vinterkommunikation mellan Öland och fastlandet, och att Kongl. Postverket må erhålla eller anskaffa en för ändamålet lämplig ångbåt, som har att minst under December, Januari, Februari, Mars och April månader årligen ombesörja postens öfverförande mellan Öland och fastlandet samt befordra passagerare och, der så ske kan, äfven gods mot lämplig afgift.

En af Kockums mekaniska verkstads aktiebolag i Malmö genom min åtgärd uppgjord ritning och ett kostnadsförslag till en isbrytande

ångbåt för Ölandsfart i Kalmar sund vågar jag härmed underdånigst bifoga äfvensom de här ofvan omnämnde 28 kommunalstämmoprotokollen.

Som af detta förslag synes, skulle en ny för ändamålet lämplig ångbåt, fullt sjövärdig, kosta 126,000 kronor samt vid forcering af 6 tum tjock fast is och med last ligga omkring 11 fot, men under vanlig gång i öppen sjö endast omkring 8 fot. Jag förmodar att detta djupgående kan något minskas, men om så ej är möjligt, utan att ångbåtens egenskap af isbrytare förfelas, får jag nämna, att under de förhållanden, då fast is forceras, det sällan bör blifva nödigt att inlöpa i hamn vid Ölandssidan, utan kan lossning och lastning ske der körbar is möter, och under de förhållanden, då ångbåten endast ligger omkring 8 fot, kan den med lätthet inlöpa och angöra vid Ölands vestra kust såväl vid Borgholm som vid Stora Rör och Mörbylånga och, med en liten afvikning från genaste och vanliga segelrännan, äfven till Färjestaden.

Med djupaste vördnad, trohet och nit framhärdar,
Stormäktigste, Allernådigste Konung!
Eders Kongl. Maj:ts
underdånigste, tropligtigste undersåte

Stockholm d. 31 Mars 1879.

A. P. Danielson,
Ledamot af Riksdagens Andra Kammare.»

Genom nådigt Bref till Kongl. Generalpoststyrelsen af den 20 Februari 1880 behagade Kongl. Maj:t, i anledning af min här omfördänsökning, meddela det nådiga förklarande att, för den händelse enskild person eller bolag skulle vilja anordna vintertrafik med isbrytande ångfartyg mellan Öland och fastlandet samt för dylik trafik använda postångfartyget Polhem, Generalpoststyrelsen skulle ega att, för sådant ändamål, upplåta nämnda fartyg under vilkor som styrelsen funne skäligt bestämma; dervid borde tillses, bland annat, att Postverket icke derigenom tillskyndades utgifter, och att såsom befäl å fartyget blefve anstälde personer, åt hvilka detsamma med säkerhet kunde anförtros. På grund af detta Kongl. Maj:ts nådiga Bref blef det för mig en hufvudsak att få noggrann kännedom om de egenskaper ångfartyget Polhem såsom isbrytande ångfartyg kunde ega, och i sådant afseende vände jag mig med förfrågan till Generalpoststyrelsens biträde

vid sjöpostföringen, Mariningeniören J. L. Fryckholm och erhöll härvid det skriftliga svar — hvilket jag här vågar bifoga och som är dateradt den 24 Mars 1880 — «att Kongl. Postångaren Polhem för närvarande icke är i sjövärdigt skick, emedan dess pannor äro obrukbara. Skall fartyget försättas i sjödugligt skick, erfordras nya ångpannor och maskiner, ny öfverbyggnad akter och delvis nytt däck samt en del nya inventarier, hvarför kostnaden kan antagas komma att uppgå till (55,000) Femtiofem tusen kronor.»

Efter inhemtande af dessa npplysningar var det tydligt, att Kongl. Maj:ts nådiga Bref af den 20 Februari 1880 icke kunde afhjelpa de förhållanden, som afse en förbättrad vinterkommunikation mellan Öland och fasta landet, ty att få enskild person eller bolag att öfvertaga Polhem i det skick det nu befinnes är en omöjlighet. Antagligen med kändedom härom och på grund af gjord framställning om ångfartyget Polhems öfverlemnande till flottan för att användas som min-inskjutningsfartyg, har emellertid Kongl. Generalpoststyrelsen genom skrifvelse till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kalmar län af den 20 September förlidna år, anhållit det Kongl. Maj:ts Befallningshafvande behagade anmoda vederbörande att, derest de önska att på de i Kongl. Maj:ts nådiga Bref af den 20 Februari 1880 stadgade vilkor begagna postångfartyget Polhem för underhållande af vinterkommunikation mellan Öland och fasta landet, derom hos Generalpoststyrelsen göra anmälan före utgången af sagda år, efter hvilken tids förlopp styrelsen, derest icke någon dylik anmälan inkommit, komme att till Kongl. Maj:ts nådiga pröfning hemställa frågan om framtida användande af öförmälda ångfartyg. Denna Kongl. Generalpoststyrelsens skrifvelse vågar jag här i bestyrkt afskrift bifoga, och synes genom derå af vederbörande tjänsteman tecknadt intyg af den 19 dennes, att någon anmälan angående postångfartyget Polhems begagnande för underhållande af vinterkommunikation mellan Öland och fasta landet icke till sagde dag till Kongl. Generalpoststyrelsen inkommit.

Då af hvad jag här anfört framgår, att denna för Ölands inbyggare så högst viktiga fråga — en förbättrad vinterkommunikation mellan Öland och fasta landet — ännu är olöst, hoppas jag att Riksdagen nu vidare skall egna uppmärksamhet åt den framställning jag härmed vågar afgifva, och det är min öfvertygelse, att såväl Kongl. Maj:t som Generalpoststyrelsen skola välvilligt befrämja det af mig afsedda ändamålet, blott Riksdagen besluter anvisa medel dertill. För att ej vidare här orda om nyttan och behovet af en förbättrad vinterkommunikation i Kalmar sund, vill jag endast nämna det min afsigt är, att ön Öland

bör i detta fall komma i jemförelse med Gotland och på statens be-
kostnad erhålla en ångbåt nog kraftig att kunna uppehålla den trafik,
som dagligen nödvändigt bör ega rum mellan Öland och fasta landet.

Enär jag icke varit i tillfälle anskaffa annan ritning och kostnads-
beräkning till isbrytande ångfartyg för vintertrafik i Kalmar sund än
den af Kockums mekaniska verkstads aktiebolag i Malmö i Februari
1879 uppgjorda och som jag vidfogade min underdåniga ansökan till
Kongl. Maj:t, så anser jag mig icke kunna föreslå annan kostnadssumma
än den sagda beräkning upptager, eller 126,000 kronor; ty kan en
lämplig ångbåt anskaffas för billigare pris, är ju tydligt att öfverskottet
kommer att statsverket besparas.

Sagda ritning och kostnadsförslag torde jag få öfverlemna till det
Utskott, till hvilket denna min motion kan blifva hänvisad för förbe-
redande behandling.

På grund af hvad jag nu anfört vågar jag härmed vördsammast
anhålla, det Riksdagen ville besluta:

att å extra stat för 1882 bevilja ett anslag af
126,000 kronor, som genom Kongl. Maj:ts försorg
ställes till Kongl. Generalpoststyrelsens förfogande för
att så fort görligt är derfor anskaffa lämplig ångbåt,
afsedd att uppehålla vinterkommunikationen mellan
Öland och fasta landet och mot lämplig afgift befordra
passagerare och gods samt besörja postens fort-
skaffande.

Stockholm den 26 Januari 1881.

A. P. Danielson,
Riksdagsman för Ölands domsaga.

Afskrift.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kalmar län.

Sedan Ledamoten af Riksdagens Andra Kammare A. P. Danielson,
enligt uppdrag af åtskilliga kommuner på Öland, hos Kongl. Maj:t i
underdånighet anhållit, att åtgärder måtte vidtagas för åstadkommande

af en förbättrad vinterkommunikation emellan Öland och fastlandet, samt att för sådant ändamål måtte för Postverkets räkning anskaffas lämplig ångbåt, afsedd att årligen under December, Januari, Februari, Mars och April månader besörja postens fortskaffande emellan Öland och fasta landet och derjemte, mot lämplig afgift, befordra passagerare och gods,

hade den 20 nästlidne Februari Kongl. Maj:t behagat meddela det nådiga förklarande att, för den händelse enskild person eller bolag skulle vilja anordna vintertrafik med isbrytande ångfartyg mellan Öland och fastlandet samt för dylik trafik använda postångfartyget Polhem, Generalpoststyrelsen skall ega att för sådant ändamål upplåta nämnda fartyg under vilkor som styrelsen finner skäligt bestämma; dervid bör tillses, bland annat, att Postverket icke derigenom tillskyndas utgifter, och att såsom befäl å fartyget blifva anstälde personer, åt hvilka det-samma med säkerhet kan anförtros.

Sedermera har hos Generalpoststyrelsen blifvit gjord framställning om ångfartyget Polhems öfverlåtande till flottan, för att användas som min-inkjutningsfartyg.

Och då, i händelse ångfartyget Polhem — hvilket icke kan anses behöfligt för den postföring, som nu med Postverkets fartyg besörjes, och som i öfrigt icke utan mycket dryga kostnader skulle kunna försättas i sådant skick, som för vinterpostförings besörjande erfordras — icke komme att tagas i anspråk för underhållande af vinterkommunikationen mellan Öland och fastlandet, önskligt och lämpligt är, att det-samma varder användt på annat sätt, som kan bereda det allmänna någon fördel,

får Generalpoststyrelsen äran anhålla, det behagade Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anmoda vederbörande att — derest de önska att på de i högstberörda nådiga bref stadgade vilkor begagna postångfartyget Polhem för underhållande af vinterkommunikationen mellan Öland och fastlandet — derom hos Generalpoststyrelsen göra anmälan före utgången af innevarande år; efter hvilken tids förlopp styrelsen, derest icke någon dylik anmälan inkommit, kommer att till Kongl. Maj:ts nådiga pröfning hemställa frågan om framtida användande af omför-mälda ångfartyg.

Stockholm den 20 September 1880.

WILHELM ROOS.

G. Fr. Sandberg.

Att förestående afskrift är lika lydande med den hos Kongl. Generalpoststyrelsen förvarade koncepthandlingen; betygas. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsens kameralbyrås aktuarieexpedition den 19 Januari 1881.

Ex officio
Fr. Barthelson.

Enligt hvad härstädes förda diaries utvisa har någon sådan anmälan som den i förestående afskrift omförmälda, angående postångfartyget Polhems begagnande för underhållande af vinterkommunikationen mellan Öland och fasta landet, icke till nedanstående dag till Kongl. Generalpoststyrelsen inkommit, betygar. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsens registratorskontor den 19 Januari 1881.

Ex officio
H. F. Westman.

Herr Riksdagsfullmäktigen A. P. Danielson.

Till svar på Eder förfrågan får jag härmed äran upplysa, att Kongl. Postångaren Polhem för närvarande icke är i sjövärdigt skick, emedan dess pannor äro obrukbara. Skall fartyget försättas i sjödugligt skick, erfordras nya ångpannor och maskiner, ny öfverbyggnad akter och delvis nytt däck samt en del nya inventarier, hvarför kostnaden kan antagas komma att uppgå till (55,000) Femtiofem tusen kronor.

Stockholm den 24 Mars 1880.

J. Fryckholm,
Marin-Ingeniör. Kongl. Postverkets biträde
i frågor rörande sjöpostfarten.